

DAHAVSKI POROČEVALEC

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA NARODNEGA ODBORA

Štev. 6

Dachau, dne 8. maja 1945

Broj 6

— NOČOJ O POLNOČI ZAVLADA MIR NAD EVROPSKIMI BOJIŠČI —

V IMENU VSEH TREH ZAVEZNIKOV JE DANES OB 15.00 OBJAVIL PO LONDONSKEM RADIU MIR MINISTRSKI PREDSEDNIK WINSTON CHURCHILL

Mir je legel na ruševine stare Evrope. Narodi odlagajo orožje, da z lic in z rok operajo srca ge krvi, ki so se bile nabrale v šestih letih. Šestih letih najstrašnejše moritve, kar jih kedaj videl svet. Izmučeni, pod stopnjo bodne, brezumne živali ponižani človek se drami iz blaznega polsna, da se dotiplje do zavesti, da se ogleda po razdejanju, ki je delo njegovih lastnih rok. Preteško je razumu, da bi z vso jasnostjo dojel prejšnjo strahoto, redke so duše, ki jim blaznost opravljeno moritve ne bi bila za zmerom vtisnila žgočih sledov.

Mir je legel na ruševine, toda truplo zveri, ki se je bila odpravila na pohod zoper narode, zoper človeka in svet, loži pod oboki razbitih mostov, med ostanki miniranih travverz, in od trupla zahteva smrt, do neba. Fašizem je premagan in strt, a živa bo morala ostati naša skrb, da nikdar več ne poskuša vznikniti iz pepela in prahu. Generacije, okopane v krvi, in mladi rodovi, ki so jih matere nosile v senci vošal in na grbiših talcev ter so z njimi pod srcem pred podivjanimi tolpmi bežale iz požganih vasi, bodo morali biti budno na straži, da žrtve njihovih očetov za svobodo naroda, za svobodo človeka, ne bodo ostale zaman.

Fašizem je premagan, strto so sile, ki so se bile lotile peklenškega napora; za ceno milijonov uničenih življenj in še več pogaženih človeških dostojanstev zavreti tok zgodovine. Iz joče, v katero je nacionalsocializem ukoval evropske narode, so nas zmagovite armade naših velikih zaveznikov povedle na sonce svobode. Novi dobi stopamo čez prag, novi dobi pravde, resnične demokracije. Dve veliki garanciji, da nas za izbojevano svobodo nihče ne bo mogel ukiniti, kakor smo bili ukajeni po prvi veliki vojni, imamo v rokah: prvo je dejstvo, da so z Ameriko in Anglijo, obe ma starimo nosilkama demokratične oblike vladavine, z ramo ob rami izvojevale zmago nad fašizmom armado Sovjetske zveze, najmočnejše zaščitnice malih narodov in človeka, ki dela. A drugo, nič manj važno od prvega je dejstvo, da so naši zemlji doma priborile zmago in svobodo partizanske čete te maršala Tita, ki so se v njih med prvimi borile množice proletarcev iz naših tovarn, kmetov iz vasi in duševnih delavcev iz naših mest. Te množice bodo znale svobodo, ki smo se s tolikimi žrtvami prebili do nje, za vsako ceno obdržati v svojih rokah.

Prav na dan zmage, prav za praznik miru nas je dosegla vest, da je naša bela Ljubljana, mati in buditeljica našega odpora, o s v o b o j e n a. Tlačena, dušena, kakor nobeno drugo mesto na svetu in v Evropi, preizkušana, je morala Ljubljana trpeti pod tožo fašističnega in domačega bellega terorja vsa dolga štiri leta in še čez, zato je pa danes naša radost toliko večja. Ko pozdravljamo zmagovite armade Združenih držav Severne Amerike, Sovjetske Zveze in Velike Britanije in vojsko maršala Tita v veliki, osvobojeni domovini, pošiljamo tudi Tebi, Ljubljana, ki se prvičrat v zgodovini zbiramo okrog Tebe vsi Slovenci od skrajnega severa do daljnega zapada, do vzhoda in hočemo tako zbrani okrog Tebe na veke ostati, naš najprisknejši pozdrav.

=====

CHURCHILL OBJAVLJUJE
POBEDU

LONDON, 8. maja — Premier britanske vlade, Winston Churchill objavio je danas u tri sata popoldne, preko londonskog radija, bezuslovnu kapitulaciju Rajha. Tom prilikom, Churchill je rekao:

Juče, u rano, u 2,41 minut, u glavnom stanu generala Eisenhowera general Yodel kao predstavnik nemačkog glavnog generalštaba i designiranog novog nemačkog vodje admiralat Dönitza, potpisao je akt o bezuslovnoj predaji svih nemačkih vojnih snaga na kopnu, moru i vazduhu savezničkoj ekspedicionalnoj vojsci i vojsci Sovjetske Rusije. Ispred vrhovne komande savezničke vojske, ovaj instrumentat potpisali su generali Bedel Smith i Savez, a u ime ruske vojske general Ivan Suslopatov. Dokument o bezuslovnoj predaji biće danas ratificiran i potvrđen u Berlinu. Ispred komande

savezničke ekspedicionalne vojske, instrumentat o ratifikaciji potpisao je vazduhoplovni maršal Tudor i general de Tassigny. Ispred Crvene Armije general Žukov. Ne mačku vrhovnu komandu i admiralat Dönitza predstavljao je feldmaršal von Keitel. Neprijateljstva treba da se prekinu danas 8. maja, u ponoć i jednu minutu. Međutim da bi se izbegle izlišne žrtve, paljba je još juče postavljena na većini frontova, a naša draga ostrva na La Manchou biće još danas oslobođena. Nemačke trupe još uvek se na izvesnim mestima bore protiv ruske vojske. Ako ovu borbu ne obustave danas u ponoć, ono će biti izvan ratnih zakona a njihova borba biće smatrana za nelojalnu. Zasad, usled udaljenosti pojedinih frontova i opšte dezorganizacije neprijatelja, ne treba se čuditi ako

ponemogo naredba o obustavljenju paljbe niso na vreme stigla. Takve pojave ne mogu nas sprčiti da britanskom narodu i svetu saopštimo vest o bezuslovnoj predaji svih nemackih vojnih snaga saveznicima, a danas i sutra da proslavimo pobodu, misleći danas više na nas, a sutra posvećujući svoju radost u prvom redu našim hrabrim ruskim saveznicima koji su svojim žrtvama i svojim pobedama toliko doprineli zajedničkom konačnom uspehu. Rat sa Nemackom je završen. Posle višegodišnjih svestranih i neumornih priprema, III. Rajh se oborio na Poljsku. U skladu sa svojim ugovornim obavezama i najsvetijim prema samima sebi i svetu, Francuska i Velika Britanija objavilo su rat Nemčkoj. Posle pada Francuske, Velika Britanija stajala je na frontu slobode sama sve dok nije stupila u rat Sovjetska Unija. Nekoliko meseci zatim, na našu stranu stale su i Sjedinjene Države, sa svojim neizcrpim izvorima materijalne i moralne snage. Naša srca i celo naše ostrvo prožeti su osećanjem duboke zahvalnosti, koju dugujemo našim saveznicima. S pravom se možemo posvetiti jednom kratkom roku radosti slavlja radi oslobođenja Evrope. Ali, ne smemo izgubiti iz vida velike i mnogostruke zadatke koji nas očekuju spolja i iznutra. Japan se još uvek odlučno bori. Pobedonosni završetak rata sa tom zemljom zahtevaće još mnogo žrtava i mnogo napora. Mi moramo uložiti sve svoje snage i sva sredstva, da bi savladali zadatke koji nas očekuju u zemlji i van nje. Napred Britanijo! Živela Sloboda! Bog nam čuvao Kralja!

MOSKVA, 8. maja - Namestnik predsednika Vrhovnog sovjeta je danas odlikovao min. predsednika Churchilla s sovjetskim redom Rdeće zvezde.

MOSKVA, 8. maja - Sovjetski general Ivan Suslapatov, ki je v imenu Sovjetske zveze podpisal kapitulacijsko listino nemške armade, je poverjen z vodstvom poslov za povrnitev ruskih vojnih in civilnih jetnikov iz Nemčije v domovino.

LJUBLJANA OSVOBOJENA

BEOGRAD, 8. maja - Načelnstvo štaba jugoslov. vojske javlja: V bojih za nadaljno osvoboditev jugoslovanskih pokrajin so bili doseženi veliki uspehi. Naše čete so vkorakale v Gradisce ob Soči, Videm, Čedad, Humin in Kobarid. Glavno mesto Slovenije, Ljubljana je bila zasedena potem, ko je bila okolica očiščena sovražnika. Razen tega javljajo, da so osvobojeni kraji Bjelovar, Kloštar, Ivančgrad, Sisak, Caprag, Petrinja in Karlovac z Ozljem. Naše čete so v prodiranju proti Zagrebu in so dosegle od juga Veliko Gorico, od vzhoda se bližajo Dugom Selu. Sovražni odredi so imeli izredno izgube in našim četam je padl v roke velik plen na vozilih, topovih in drugem vojnem materialu.

TRST, 8. maja - Tukajšni radio je javil 7. maja ob 22. uri, da je bila osnovana v Ljubljani Narodna vlada za federativno Slovenijo. Ta vest je bila danes zjutraj potrjena tudi uradno iz Beograda in priobčil jo je tudi radio London. Za Trstom so je sedaj zastava svobode razvila tudi v središču Slovenije - Ljubljani.

BEOGRAD, 8. maja - Vest o osvobodjenju Ljubljane primljena je u Beogradu sa nepopisivim oduševljenjem. Od Slavije do Kalemegana, Kralja Milana ulica, Terazije, Knez Mihajlova ispunilo su se u tren oka oduševljenim gomilama manifestanata koji su klicali slobodnoj Sloveniji, junackoj Ljubljani, maršalu Titu i hrabroj narodnoj vojsci. Beogradska radio - stanica u emisijama na svim jezicima pronosi danas pozdrav slovenačkom glavnom gradu, u kome se pored patnji stanovništva pretrpljenih za vreme rata ističe i nepopustljiva hrabrost sa kojom su podnosili.

BEOGRAD, 8. maja - O prilici osvoboditve Ljubljane iz nemških in domobranskih rok je tukajšna radijska postaja podala kratak zgodovinski pregled partizanskega osvobodilnega gibanja, ki je takoj v aprilu 1941 začelo v Ljubljani, kjer so tudi zadoneli prvi streli iz partizanskih pušk. Govornik je v vznesenih besedah prikazal življenje toliko preizkušenega mesta, ki so ga Italijani in Nemci skupno z domačimi izdajalci z Rupnikom na čelu spremenili v en sam velik koncentracijski tabor, obdan z blokadi in bodečo žico. Ko pa je sedaj udarila osvobodilna ura Ljubljani, je veselje vse demokratske - federativne Jugoslavije tem vočje. Ljubljana je ob tej prilici prejela tudi svoje odlikovanje - postala je glavno mesto zedinjene federativne Slovenije, čije ozemlje bo segalo od Režije do Monoštra in od Jadrana visoko na sever.

BEOGRAD, 8. maja - Naknadno javlja načelnstvo štaba jugoslovske vojske, da sta bili danos osvojeni še mesti L u d b r o g, ki leži med Koprivnico in Varaždinom in K r i z o v c i na železniški progi Zagreb - Zakonci - Kaposvar.

TUDI ZAGREB JE PADEL

BEOGRAD, 8. maja - Vrhovno poveljnistvo jugoslovanskih čet je objavilo z a v z e t j e Z a g r e b a.

BEOGRAD, 8. maja - Danes ob 12.00 je bil dan nemski in ustaški posadki v zagrebskem okrožju 24 urni rok, da položijo orožje in preda vse vojaške zavode in naprave v popolnem, nepoškodovanem stanju jugoslovanski vojski, sicerbda mesto napadeno od vseh strani in iz zraka. Pravtako je napozvano tudi vse zagrebsko prebivalstvo, da se ne prenapli k nikakem nepremišljenim dejanjem. Ultimatum je podpisan od namestnika načelnika štaba jugoslov. vojske gen. poročnika Arse Jovanovića in poteče 9. maja ob 12.00.

ULICNE BORBE V C E L O V C U

Moskva, 8. maja - Iz Beograda javljajo, da so jugoslovanski čete prodrle v dravski dolini do glavnega mesta Koroške, C e l o v c a, kjer stoje v težkih polličnih borbah z Nemci. - Angloška vojska se je pojavila že zapadno Bejljaka.

LONDON, 8. maja - Uradno se priznava, tako javljajo včerajšne "Times", da je zasedba T r s t a po jugoslovanski vojski izvršeno dejstvo.

ANCONA, 8. maja - Semkaj je priplulo 23 vojnih brodov, med njimi nekaj manjših bojnih edinic, ki so zapustile Trst in Pulj tik pred zasedbo po jugoslovanskih četah.

ZADNJI ODMEVI TOPOV

MOSKVA, 8. maja - Dnevno povelje maršala Stalina javlja, da je bila trdnjava in mesto, Vratislav (Breslau) včeraj popolnoma zasedena in je pri tem ruska vojska ujela poveljnika jočega generala in 40.000 nemških vojakov in oficirjev. Na fronti v Moravski so bila osvojena nadaljna mesta, med njimi O l o m o u c, S t e r n b e r k in K o j e t i n. Pričakuje se, da se bodo čete maršala Tolbuhina, ki se napajajo zapadno od St. Pöltna, v kratkem združile s prodajajočimi četami III. ameriške armade, ki so prekoracile reko Anžo južno Linca. - Na severu se nadaljuje čiščenje nemških pokrajin severno in zapadno od Berlina. In vse tja do L a b o p r i D r a ž d a n a h.

MOSKVA, 8. maja - Dne 7. maja so sovjetske čete na vseh bojiščih zajele skupno 140.000 nemških vojakov in častnikov.

LONDON, 8. maja - Maršala Montgomery in Rogozovski sta se

včeraj nastala k skupnemu razgovoru v pristanisku Wismar v Mecklenburgu.

BERLIN, 8. maja - Ruski delovni oddelki, ki iščejo po razvalinah prestolnice trupla vodij nacistične stranke, so včeraj naložili na trupla dr. G o b b e l s a. Vsa njegova družina se je zastrupila. Hitlerjevega trupla dosedaj se niso mogli najti.

DEN HAAG, 8. maja - Včeraj so čete 1. kanadske armade, ki je določena za zasedbo zapadne Nizozemske, vkorakale v razna mesta. Utrecht, Rotterdam, Amsterdam in Haag so jih pozdravili z navdušenjem in zastavanji. Po vsej Nizozemski zvonijo v znak velikega ljudskega veselja zvonovi.

KODANJ, 8. maja - Nemški veliki bojni brodi, med njimi sodočni križarki "Prinz Eugen" in "Münberg", ki sta bili dosedaj v zatocišču v nekem danskem pristanisku, ostaneta tudi po njihovem zajetju v Danski ter bosta zasedeni po angleških mornariskih četah.

MADRID, 8. maja - Po zgledu Portugalske je tudi Španija prekinila nadaljne diplomatske odnose z Nemčijo, ker ne obstoji nikakoli nemška vlada niti nemška država.

STOCKHOLM, 8. maja - Švedska vlada je prekinila nadaljne diplomatske stike z Nemčijo. Poslopje poslaništva je bilo zapečeto, del osebja nemškega poslaništva interniran.

KODANJ, 8. maja - Jutri bo po petih letih prva seja danskega parlamenta, ki se je bo udeležil kralj Kristian XII. Pot ga bo vodila skozi špalir danske udarne brigade od grada do zbornice, kjer ga bo pozdravilo zakonito zastopništvo danskega naroda.

LONDON, 8. maja - Včeraj zvečer je govoril praškemu prebivalstvu po radiu bivši praški župan dr. Peter Z e n k l, ki je prebil šest let priporništva v nekem nemškem taborišču. V svojem govoru je živo pozdravil osvobojeno Prago.

LONDON, 8. maja - Izmed vrste politikov, ki so jih nadalje osvobodile iz priporništva čete VII. ameriške armade na Tirolskem se imenuje še bivši francoski veleposlanik v Berlinu, g. Francois-Poncet in bivši nemški finančni minister dr. Schacht.

ZÜRICH, 8. maja - Mlajši sin Mussolinija je bil po vojaki ameriških čet prijet v trenutku, ko je hotel prekorčiti s svojim sinom švicarsko mejo. V njegovi družbi je bil tudi finančni minister bivše Mussolinijeve vlade, Pellegrini, ki ga je doletela ista usoda.

ČISCENJE V P R A G I

PRAGA, 8. maja - Praški radio je razglasil, da se je nemška posadka v Pragi v splošnem udala v svojo usodo in položila orožje, toda nekateri oddelki SS še vedno niso odnehali in na lastno pest ropajo in požigajo po mestu. Zato je vrhovno češko poveljstvo v mestu pozvalo svoje oddelke, naj temeljito pospravijo z divjajočo nacistično sodrgo.

KOSICE, 8. maja - Velik oddelek českoslovaškega letalstva, ki se je borilo med vojno v odročih zapadnih volesil, se je včeraj po svečanem slovesu od dosedanjih poveljstev in letališč vrnilo v domovino. Odred vodi poveljnik H r b a č e k.

NAŠA DELEGACIJA V SAN FRANCISCO

SAN FRANCISCO, 8. maja - Jugoslavijo zastopajo na zgodovinski mednarodni konferenci: zunanji minister dr. Ivan S u b a š i ć, veleposlanik v Washingtonu dr. Stanoje S i m i ć, dalje pa dr. Ante Pavelić, Dragovan Sepić, dr. Djordjević, dr. Miroslav Roščić, Vladimir Dedijer, dr. Stano Krasovec, Pavlović, general Žujević, Stanošić; glavna tajnica delegacije pa je Sarlota Muzac. - Naša delegacija je zastopana v vseh peterih glavnih komisijah in vseh odsekih.

SAN FRANCISCO - 8. maja - Mednarodna konferenca je dovršila v

načelu delo glede sporazumnega sodelovanja peterih volesil Anglije, Francije, Kitajske, Sovjetske Unije in Zedinjenih držav. Lahko se trdi, da je sedaj delo v tako hitrem tempu, kot tega niso pričakovali niti največji optimisti. Konferenca bo posvetila prihodne dni pozornost vprašanjem manjših in malih držav.

SAN FRANCISCO, 8. maja - Med volesilani, je bil v vseh najvažnejših vprašanjih dosegel popoln sporazum razen v poljski zadevi in glede ureditve mandatskega vprašanja, ki se tiče bivših nemških kolonij v Afriki. Lahko se smatra, da bodo najbrž v prav kratkem času tudi v teh stvareh dosegli zunanji ministri enotno naziranje. Sovjetski zunanji komisar Molotov je včeraj izjavil glede ureditve poljskega vprašanja, da bo poljski narod sam uredil zadevo tako, kakor to odgovarja geopolitičnemu in notranjopolitičnemu položaju te njegove države.

NEW YORK, 8. maja - Strokovnjaki za prehranitvena vprašanja so izračunali, da bo potrebovala kontinentalna Evropa, pravsem srednja, v bližnjih mesecih okoli 12 milijonov ton hrane. V poštev prihaja zlasti meso, moka in sladkor. Namera je, poslati iz Amerike po letalih veliko množico žive perutnine; SAN FRANCISCO, 8. maja - Danes sta prispeli na mednarodno konferenco zastopništvo ukrajinske in beloruske sovjetske republike zaradi sodelovanja pri vseh vprašanjih, ki se tičejo obeh republik.

ODPOSLANEC PREDSEDNIKA USA MED NAMI V DACHAU

Danes dopoldne je naše taborišče na poseben slovesen način proslavilo dan zmage - obiskal ga je odposlanec predsednika Združenih držav, ameriški veleposlanik v Parizu, excelenca general Smith C a f e r r. K sprejemu visokega dostojanstvenika so se na Zbornem trgu zbrali množice vseh narodnosti s svojimi prapori in transparenti. Vse taborišče je bilo okrašeno z zelenjem, strehe najbližjih barak so bile polne gledalcev. - Malo po 11. je visokogost prisel s svojim spremstvom. Najprej so ga pozdravili predstavniki vseh narodnosti. Naš predsednik, univ. prof. dr. P o p o v i ć ga je zaprosil, naj ne pozabi Jugoslovancev, ki jih je preko 3200 v taborišču, nato pa je njegovemu tajniku podrobno obrazložil naše težnje.

Ob pozdravnem transparentu se je veleposlanik za trenutek pomudil ob znamenju, ki spominja na star ameriški vojaški običaj ob premirju: v zemljo pogreznjena čelada, v nji ogenj, poleg nje prelomljena nemška in italijanska fašistična puška. Med špalirjem zastav in sviranjem ameriške himne, burno pozdravljan od množice, je visoki gost odšel do slavnostne tribune, kjer je spregovoril pred mikrofonom:

"Srečen sem, da vas vidim svobodno. Zagotavljam vas, da bosta naša vlada in naš narod storila vse za vaše dobro. Hvala vam!"

Množica je veleposlanika navdušeno pozdravljala.

Po sprejemu si je general Smith ogledal revir in taborišče.

NEW YORK, 8. maja - V službo je stopila največja nosilka letal "President R o o s e v e l t", ki ima 54.000 ton nosilnosti. Prav tako je ameriška mornarica obogatena še s številnimi manjšimi nosilkami letal po 13.000 t, toda nekaj izmed njih ima večjo nosilnost, 27.000. Poleg nosilk letal so postavili Američani v službo zopet večjo število križark in rušilcev.

Dahavski Poročevallec je namenjen vsem - zato ga daj naprej!

LONDONSKI RADIO O UŽASIMA KONCERTACIONIH LOGORA

Poseta glavničkih novinara našem logoru - Hugh Carlton Green pred kapijom užasa - Voz leševa - ljudi bez lika

Pre nekoliko dana jedna veća grupa engleskih i američkih novinara posetila je naš logor. Među njima se našao i Hugh Carlton Green. Poznat kao novinar, on je još poznatiji kao predavač na radiu i poznavalac Nemačke. Godinama on već govori bar jednom nedeljno svojim nemačkim slušaocima o opasnostima, kojima ih izlaže tradicionalna brutalnost njihove politike i nečovečnost njihovih vođa. Sinoć je govorio o našem logoru. Green je Englez. Dosad, njegovo izlaganje bilo je uvek suzdržano, glas bez spuštanja i dizanja. Sinoć kao da je govorio drugi čovek. Njegov glas je podrhtavao od srdjbe i užasavanja. Lomio se od žaljenja, na momente grmeo kad bi Nemcima pokušao da prikaže svu težinu zločina, počinjenih u Dachau. Celo četvrt sata, on je nemilostivim i sigurnim potezima slikao pakao, nama nažalost i suviše poznat.

Već na samim prilazima sačekala ga je slika, koju ni u bunilu ne bi mogao zamisliti. Dok je njegov voz ulazio u stanicu, na jednoj sporednoj pruzi, nepomičan, stajao je voz, sa = stavljen od otvorenih vagona, natovaren teretom, za koji se iz te daljine nije dalo odrediti šta je. Kao što se docnije uverio, teret se sastojao od leševa i smrtnika, pripadnika jednog transporta iz jednog obližnjeg zavisnog logora. U Dachau je jedna od njegovih prvih poseta bila posvećena Krematorijumu. Nemi domaćini, mrtvi na gomilama, goli leševi toliko izmršavili da su izgubili ljudski izgled. Ali video je i gore. Žive, koji nisu ništa bolje izgledali od svojih mrtvih drugova. Zatim statistiku smrtnosti. Za tri meseca 25%, za godinu dana 100%. Ima još 30.000 živih. Početkom februara bilo ih je 40.000. A logor je bio predviđen za dve hiljade ... Do dolaska Amerikanaca, oni su mesecima umirali u svo većem i većem broju, dobijajući dnevno 1/8 hleba i litru vodnjikave supe, noću stešnjeni po dvojica, trojica pa i šestorica na jednoj uzanoj postelji, na posteljima niskim kao mrtvački sanduci i trospratno jedna nad drugom poredanih, od gladi, batina i tifusa. To su metode, kojima je Hilj Rajh gradio svoj crni raj krvi, greha i zločina. Uzbudljivo izlaganje engles =

kog novinara duboko nas je dirnulo. Nije tako reći u seobu logoru bilo sobe, gde nije saslušano sa nemom, napregnutom pažnjom, a svakako i zahvalnošću za toliko interesovanja, i toliko razumevanja.

VRHOVNO POVELJSTVO ZAPADNIH SIL O NASI VRNITVI

Iz glavnega stana gen. Eisenhowerja javljaju: Po zasedbi zapadne Nemčije se je ugotovilo, tako veliko število vojnih ujetnikov, političnih pripornikov in deportirancev ter civilnih delavcev, da je njihova povrnitev v domovino naležala na teškoče, ki imajo glavni izvir v potrebi čimprejšnjega končanja zasedbe vse Nemčije in odvoz neštivila nemških vojnih ujetnikov. Prometna sredstva vseh vrst so tako močno angažirana za ta namen, da nastaja nujna potreba, vrnitev vseh vrst ujetnikov nekoliko zavleči. Zato odreja vrhovno poveljstvo, naj vojni ujetniki, priporniki in drugi uvažujejo nastopne smernice: 1. naj ne zapuščajo svojih dosedanjih bivališč in taborišč; 2. zbirajo naj se v male narodnostne skupine, kjer naj izvolijo starešine za vodstvo začasnih poslov, dokler ne prične povrnitev; 3. vse velike ceste in železnice naj bodo preste in rezervirane samon za vojaške preppe in 4. ujetniki in priporniki morajo vzdrževati največji red in disciplino. Vsako plenjenje ali drugačno uničevanje tuje lastnine naj se prepreči. - Ko bo okupacija popolnoma izvršena bo takoj pričela vrnitev v domovino. Najprej bodo repatriirani pripadniki zapadnih narodnosti, ker je njim povrnena pot že prosta in delno že mnogo bolj pripravna kakor za pripadnike vzhodnih in jugovzhodnih narodov. Luksemburžani, Belgijci, Nizozemci in Francozi bodo po končani karanteni prvi zapustili Nemčijo in odšli domov. Pripadniki Sovjetske zveze bodo po razpoložljivosti prometnih sredstev prepeljani na območja, ki so zasedena po sovjetskih četah. Poljakom bo prepuščeno, da se bodisi vrnejo v domovino ali se odločijo za izselitev na evropski zapad. Glede Čehoslovakov, Grkov, Bolgarov, Jugoslovancev in Romunov velja, da bodo odšli,

KO PREČITAS - DAJ LIST TOVARIŠU!

Dusan Talsvič: REPORTAŽA O KREMATORIUMU

U levoj peći pri zidu leže naslage pepela i kostiju. Ugaj u pozadini dogoreva. Najjeziviji prizor je u desnoj peći do zida. Prepuna je leševa. Ti leševi su samo napola spaljeni. Visoka temperatura je zgrčila opaljene udove i prste, koji su žuti, crni ili krvavi. Ispucala koža otkriva zgrčene tetive i kosti. Uzbudjen sam. Olovka mi drhti i neposlušao šara neke hierogliffe po hartiji. Silazim u podrum. Prepun je nekakvih saksija, buradi i starih stvari. Amerikanci sa mo navire i odlaze. Ali ja moram sve da pretražim i prevrnem. I našao sam nešto. Dva bureta poluizgorelih istucenih ljudskih kostiju su stala preda mnom. Ja sam stajao goleglav pred njima. Odvesoh sa sobom šaciću tih namučenih kostiju. Da li te ljudske kosti trebale da idu u jamu kao smeće, na njive kao djubre ili u pseća korita kao primesa hrani pašma, sto su dresirani da po zapovesti hvataju roblje za grla - ne znam. Ali onaj pepeo u vazama, tako u češku je potvrdjao ono o čemu su mi iz zloglasnog Lublina pričali. To je ljudski pepeo za djubrenje cveća. Vaze nisu bile pune. Pri vrhu je bilo 6 - 8 cm prostora ostavljenog za zemlju, a koranje je moglo da sisa hraniva iz ljudskih kostiju, kao što su ljudske bestije sisale ljudsku krv.

Vaza je bilo na broju tačno 97 komada. Praznih je bilo puno stovarište. Čekale su da se napune. Dakle, ipak je strašno ono, da SS-ovci gnoje ljudskim pepelom svoje vrtove i jednu zemaljske plodove prepune uništenih ljudi. Ljudožderi! Novoga vekai!

Vraćam se opet kod peći. Ulazim. Sreća me jedan čovek što je do pre par dana bio broj. Demšar se zove. Slovenac iz Rakeka. Ovde radi već sedam meseci. Slovenac je mnogo video. Pokazuje mi sobu upravnika krematorijuma, zloglasnog krvnika Bongada. Taj krvavi sadista je doskora mirno spavao tu, dok se je kraj njega pržilo i crčalo ljudsko meso. Već liki ormar za arhivu je prazan. Sve je spaljeno. Nad crnim dugim stolom visi jedan pejsaž.

Odlazimo do jame sa pepelom. Ona je do zida, iza krematorijuma. Površina joj je 6 x 7 m, dakle 42m². Prepuna je pepelom. Sudeći prema drugoj jami u kojoj je takodjer pepeo ljudi, dubina bi joj mogla biti 2 do 3 m. Dakle u jednoj jami bi moglo biti oko 100 m³ pepela mučeničkog. U drugoj jami sa čovečjim pepelom su izmešane kante, konzerve, kutije od hartije. Na prostoru medju jamama je zloglasno strelište. Ono je malo, ali na njemu su ugušeni mnogi životi ljudi.

tim bodo prometne razmere to dopuščale. -K temu ukazu pripominjamo, da je rok za vrnitev še vedno neizvesten, toda obstoji upanje, da končno zasedanje Nemčije vendar ne more trajati predolgo in bo v tem času izvršeno tudi popravilo glavnih železniških prog in avtomobilskih cest. Ako bodo tudi zdravstvene razmere po taboriščih zaradi zboljšanja prehrane nekoliko ugodnejše od sedanjih, je vendar verjetno, da bo v nekaj tednih tudi vprašanje vrnitve stopilo v končni stadij.

VEČ STRPNOSTI DO TOVARIŠEV ISTRANOV

V našem taborišču je tudi mnogo tovarišev iz Primorske, ki so bili ob sprejemu tu vpisani kot Italijani in so jih tudi nekateri naši tovariši za take imeli, bodisi iz nepoznavanja razmer, bodisi iz neke antipatije, ker zlasti mnogi tovariši Istrani niso popolnoma vešči naši govorici. Število takih tovarišev iz Goriške je majhno, a nekaj jih je. Jasnó je, da bomo zlasti zdaj po osvoboditvi vsega slovenskega in srbskohrvatskega ozemlja onstran črte bivše Italijansko-jugoslovanske meje smatrali za naše sonarodnjake s polnimi pravicami naše domovinske pripadnosti. Zdi se nam potrebno povedati še tole. Ne smemo zameriti tovarišem iz Primorske, v glavnem gre za Istrane, ako ne obvladajo še našega jezika, da si so po prepričanju in po duši popolnoma naši ne samo od sedaj, ampak od vedno. Kdor pozna razmere, ki so vladale zadnjih 25 let v naših pokrajinah, ki so po nesrečni rapalski mirovni pogodbi pripadle Italiji, se ne more čuditi, ako zlasti mlajši zarod ne obvlada našega jezika in se v obsevanju sramuje lomiti slabo hrvaščino ali slovenscino in govori čisto italijanski. Ako pomislimo, da ne v soli ne v javnem življenju ne pri vojakihi ni slišal naše besede, tedaj moramo vendar razumeti, da ne more obvladati našega jezika, kakor bi si mi to želeli, toda se več on sam. Ako torej slišimo takšne tovariše govoriti italijansko, nikakor ne dvignimo takoj glas proti njim in nikar jih ne odklanjamo, temveč jih ljubeznivo sprejmimo v naše občestvo in jih lepo opozorimo, naj govorijo "po naše", četudi jim ne gre gladko govorica iz ust. Vsekakor priporočamo pametno strpnost v tem pogledu, ne da bi hoteli morda stem dajati potuho za kakšno italijančenje med tovariši, ki so docela vešči našega jezika.

Žena. Široko je svega 7 m. Natkrijuju ga grane triju smreka. Maskirano je trščanom ogradam. Sredinom je nasip. Iza i ispred nasipa streljalo se u glavu žrtava, što su morale da kleknu. Lokva čovečje krvi se crveni na zemlji razvodjena kisom. Malo dalje je iskopan jedan rov dug 10 m i širok 1/2 m. Pokriven je drvenim rešetkama ispod kojih je navezen sijunak. Tamo su streljani oni 92 ruska oficira, čiji smo dim gledali sa suznim očima. Istarijski dimiorali su da kleknu na rešetku da bi dobili metak u glavu iz ruku dželata. Otkinuh smrekovu grancicu, skidoh kapu i prošaptah: "Slava!" Zatim odlazim ka vešalima. Ona su pred zgradom dezinfekcije, koja se nastavlja na krematorijum. To je betonska platforma 3 x 3 m sa dve rupe, u koje se montiraju stubovi sa konopcima. "Ima još jedna vešala", kaže Densar. I opet se vraćam pred pećima za spaljivanje. Ispred njih, gore na tavanjskoj konstrukciji, položena je debela grada sa 4 kuke za konopce. Tu su vešali naše drugove, osim u kupatilu. Tu, pred tim vešalima su pre kratkog vremena kriknuli dva mlada Rusa: "Zdravstvujte tovariši! Živec Stalin!" Ti krici su naterali besne pene na usta krvoloka Rupretta.

(Nastavlja se)

semu jeziku. Nasprotno, tu moramo dosledno zahtevati zavedenost.

Opozarjamo samo se na dejstvo, da bomo v osvobojenih krajih na Primorskem imeli opravka s prav velikim številom ljudi, ki so našega porekla, ki se ga tudi zavedajo in ki hočejo, biti naši, da si ne obviadajo našega jezika in se bodo potrudili, da se ga čimprej nauče, za kar bo seveda poskrbelo naše prosvetno oblastvo. Bilo bi pač nes pametno in zelo kratkovidno, da ne rečemo sovinstično, ako bi take naše "izgubljene", a zopet "najdene ovce" odklanjali. V ostalem more pisec teh vrstic iz svojega življenja navesti več prav tragičnih primerov vračanja potujčenih ljudi nazaj v narodno skupnost svojega porekla. Tako sem imel priliko, seznaniti se z dvema dijakoma višjih gimnazijskih razredov, ki nista znala niti besedice slovenske, da si bili njuni starši Slovenci, a se niso utegnili brigati za njih vzgojo. In ta dva dijaka sta iz spontane volje, brez kakega siljenja od strani staršev, spoznala, da sta prav za prav Slovenca in da hočeta to biti. Živeca v italijanskem mestu, sta obupno iskala Slovence, da bi se v razgovoru z njimi učila slovenski in da bi dobila napotke in nauk v slovenski slovnici in literaturi. In z neumerno pridnostjo in vztrajnostjo sta v par letih postala tudi po govorici popolna Slovenca. To se je zgodilo pred 40 leti, ko smo bili v primeri z našim današnjim položajem še prav veliki reveži. Torej nam morajo biti taki primeri razumljivi danes, ko je naš položaj bistveno izpremenjen v naše dobro in smo lahko mirne duše strpní, seveda pametno strpní, ne morda mlačni, kar je nekaj docela drugega. Tovariši, ki so dobre volje, da se tako izrazim po Prešernu, nas bodo razumeli in se po tem ravnali. (Jvk.)

MEDJU ZLOČINCIMA

U velikoj sobi ostavljera su velika tri zločinca, da spremaju i pisu svoje odbrane i razmišljaju o svojim sudbinama. Ti, koji su doskora suvereno gazili ljude kao mrave, eto sada drhte kao miševi u mislovcu. Videci me sa olovkom, prestrašeno me gledaju, misleci da sam neki činoc što utiče na njihovo zločinačko sudbine. Medjutim ja sam dosao samo, da im zavirim u zločinačke zenice. Svu trojicu su pritvornici uhapsili.

Krvolok Bötcher što je doskoro jurio biciklom kao besan pas i zakrvavljenim pogledom tražio žrtvu da je ugriže, gleda me sada pokornim pogledom pseta, što oseća da je skrivilo i ceka batine. Crn je u licu. Bedno izgleda. U generalskoj uniformi njegova "firera" i sa "štrasom" preko glavurde - zaista komični izgleda.

Kraj prozora sedi sadista Kieck, bivši šef Gestapoa za naš logor. Elegantno je obučen. Gleda baš u pravcu svoga kabineta - sobe za mučenje. Traži neku slamku spašenja za svoju odbranu. Ali otuda cuje samo mučeničko stenjanje, skr gut zubu, pretsmrtno uzdahe svojih žrtava. Papir pred njim je čist.

Pred njemu sedi Schnabel, bivši šef logorske kancelarije rada. Taj prodati covjek je imao najviše mržnje za nas Jugoslavena. Zato je naše zemljake siljao na transporte u krvavu industriju zato, gde su mnogi propali. Za nas je imao samo izraz "bandit". Sedi poguren, piše i cepрка po svojim ozdanim vijugama, nebi li nasao nešto za svoju odbranu.

Nisam imao ovlastenje da im postavijam pitanja. Ali pogledima se sporazumesmo. Izadjoh zadovoljan kroz širok otvorena vrata oko kojih su lenskarili američki vojnici i ravnodusno grickali čokoladu. D.L.

DOLŽNOSTI ANTIFAŠISTA

Meje našega dela v koncentracijskih taboriščih so začrtane z izjavo naše vlade v Beogradu, ki so jo objavili preko radia za vse Jugoslovane v inozemskih taboriščih in ki se glasi: Snujte antifašistične društva, čistite svoje vrste in napravite spiske onih ljudi, ki niso vredni, da se vrnejo v domovino. Naš Jugoslovanski narodni odbor je izraz volje vseh naših antifašistov, da se brez razlike na prepričanje in pripadnost k različnim jugoslovanskim narodom povežejo v celoto, kakor so se vse antifašistične, demokratske sile na domačih tleh združile v demokratsko-federativno vlado s tov. Titom na čelu. Navodila, ki nam jih dajejo iz domovine, so za nas obvezna. Edino če se ravnamo po teh navodilih, nam bo uspelo priti kmalu domov in na novo graditi našo porušeno domovino.

Tu v taborišču je treba sodelovati z vsemi antifašističnimi silami, to je, z vsemi narodi in njihovimi pripadniki, ki stoje v antifašističnih vrstah. Zato je treba, da v medsebojnem občevanju poudarjamo samo to, kar nas druži - to je naša antifašistična miselnost. Vse drugo, kar bi nas razdvajalo, je treba opustiti. Vsak pripadnik naj potrpi in spregleda male nevšečnosti, ki nastajajo zaradi prevelike natrpanosti v taborišču in nestrpnosti zaradi povratka domov. Ni dovolj, da Jugoslovani kot celota dokažemo, da smo zares antifašisti, nujno je, da tudi vsak posameznik v svojih dejanjih in vedenju dokaže, da je dober tovariš vsakega antifašista.

Vsakogar, ki bi s svojim zadržanjem ali pa celo z dejanjem poskušal sprevesti nas Jugoslovane v slabo luč, bomo izključili iz naše sredine in mu prepovedali naš narodni znak - titovko z zvezdo. Da se bo to res izvedlo, bo poskrbel naš Jugoslovanski narodni odbor.

S SEJE JUGOSLOVANSKEGA NARODNEGA ODBORA

Seja je bila 7. maja 1945. - Zdravstveni odsek - Tov. dr. Arko je podal poročilo o zdravstvenem stanju v taborišču in podal nekaj napotkov za naše ljudi, kako naj si ohranijo zdravje. To poročilo izide v "Dah. Poročevalcu" v posebnem članku. Spričo dejstva, da so nekateri naši ljudje, zlasti na zaprtih blokih, slabo in nezadostno oblečeni, poziva zdr. odsek tovariše, ki imajo kaj odvisne obleke, da jo razdele mednje, odnosno, da jo prinesejo zdravstvenemu odseku, ki jo bo razdelil. Zdravstveni odsek poziva vse naše tovariše naj mu odstopijo zdravila, ki jih še imajo zdravila, ki jih še imajo, da se napravi potrebna zaloga spričo sedanjih in bodočih potreb. - Propagandni odsek - Spričo tega, da so bili nekateri člani odseka pritegnjeni v centralni komitej, se pritegnejo v propagandni odsek še trije novi tovariši. Tabli za javno objavo radijskih in drugih vesti je treba posvetiti večjo pažnjo. - Športni odsek je napravil vse, kar je bilo potrebno, toda prireditve se ne morejo vršiti, ker je na športnem trgu postavljen šotor ameriške zdravstvene komisije. Odsek je razpravljal tudi o telovadnih vajah za ohranitev zdravja naših pripornikov. To vprašanje se bo ugodno rešilo. - Prosvetni odsek - Izdala se bo pesmarica partizan - skih pesmi, čim bodo harmonizirane. Tov. Diehl poroča, da ga je obiskal član centralnega odbora Francoz Vincent Badie ki pozna Jugoslavijo in ga zelo veseli, če nas bo po prihodnosti domov mogel obiskati. - Naša obleka - Jugoslov. nar. odb. obvešča tovariše, da je vsako izdajanje efektov iz kamere

zacasno ustavljeno. Svoje stvari smejo dobiti povrnjene, sedaj samo tisti, ki imajo kakšno funkcijo v internacionalnem komiteju. Efekti se izdajo samo na podlagi potrdila šefa oblačilne komisije. Kdor se zanima za svoje stvari, naj predloži svojo številko, da se ugotovi, ali so njegove stvari sploh še ohranjene. - Nadzorovanje po blokih - Dva člana Jugoslov. nar. odb. bosta enkrat na teden obiskala vse bloke, na katerih so priporniki naše narodnosti, da ugotove, kako se počutijo naši ljudje in kako je ravnanje sobnih in blokovnih starešin. Za ta teden prevzame ta nadzor tovariša Skrlj in Diehl.

Jugoslovanska mladina bo priredila jutri, v sredo dne 9. maja ob 9.00 pred 2. blokom svoj prvi miting. Vabljeni ste, da se udeležite v čim večjem številu javne manifestacije naše mladine.

Evropski del te vojne je trajal 5 let, 8 mesecev in 6 dni, torej skoraj poldrugo leto več kakor I. svetovna vojna 1914 - 1918.

Skupina 21 glavnih urednikov najprednejših ameriških dnevnikov je obiskala pred nekaj dnevi taborišče Dachau in podala sedaj ameriški javnosti točno in objektivno sliko o razmerah in dogodkih v taborišču v teku let. Grozotna slika Dachaua je podana tako točno in popolno, da bo tvorila osnovo za sestavo obtožnice proti vsem onim, ki so vodili taborišče. Včeraj je londonski radio objavil kratko poročilo o krasni proslavi 7. maja na Zbornem trgu taborišča Dachau. Govornik je prikazal z živimi barvami vso sliko radosti in veselja rešenih pripornikov ter velike manifestacije za zavezniško državo. Govor ameriškega polkovnika je bil dobesedno čitiran.

Delo tovarišev Čehov za povratek. - Ota F a l t a, kapitan češkosl. zamejne armade in delegat češkoslov. ministrstva za socialno skrb je poverjen z ureditvijo vprašanja povrnitve Čehov v domovino. Včeraj je obiskal svoje tovariše v Dachau. Kapitan Falta je eden izmed 40 štabnih častnikov, ki imajo nalogo, da omogočijo povrnitev poldruga milijona rojakov, odpeljanih v Nemčijo. - Izrazil je svoje presenečenje, ko je našel vse polno rojakov, o katerih so v inozemstvu mislili, da so že davno mrtvi in ki jih je videl v polni duševni sili in pri trdni odločitvi, dolati v bodoče za novo državo. Zagotovil je svoje rojake, da je češkoslovaška vlada odločila, da bodo priporniki iz koncentracijskih taborišč odšli prvi v domovino. - Na plenarni seji vseh Čehov v Dachau dne 8. maja, bo naznanil vsem vsa potrebna navodila glede repatriacije Čehov iz Dachaua.

Domov bomo pisali. - Mednarodni odbor je izposloval, kakor nam poročajo, da bomo smeli priporniki iz taborišča v kratkem z dopisnicami Rdečega križa obvestiti svoje domače, da smo zivi in zdravi tu.

Calcutta, 8. maja - Po zasedbi Rangoona se nadaljuje preganjanje umikajočih se Japoncev proti severovzhodu in vzhodu. Oni bi se radi rešili z umikom na Kitajsko in Siam. Ameriške čete čistijo sedaj filipinsko otočje in pripravljajo s tem važno osnovo za vse nadaljne dokončne operacije zaveznikov proti matičnemu japonskemu otočju. Vedno pogostejša bombardiranja letalskih postojank na otoku Kiushiu pomenijo že uvod v zadnje dejanje vzhodnoazijske vojne. Avstralske čete so pa pridno na delu pri čiščenju velikega otoka Borneo in to tankaj zasedle važno oporišče Tarasan v bližini vzhodnega konca tega otoka.